

Psychologów od dawna fascynował fenomen religijności. W licznych badaniach starali się oni zrozumieć, jakie właściwości ludzkiej psychiki mogą predysponować człowieka do wiary w Boga/Siły Wyższe. Pośród różnych odkryć w tym obszarze dwa wydają się szczególnie istotne. Po pierwsze, dowiedziono, że osoby religijne charakteryzują się większymi zdolnościami do tzw. mentalizacji, czyli do spostrzegania i rozumienia myśli i uczuć innych ludzi. Ta zależność może wynikać z faktu, że Bogu (czy bóstwom) przypisujemy często analogiczne do ludzkich emocje i intencje. Po drugie, badania potwierdziły również, że religijność wiąże się z większą empatią, czyli zdolnością do odczuwania określonych emocji w odpowiedzi na sytuację innych osób. Podobnie jak w przypadku mentalizacji, badacze argumentują, że mechanizmy (również te na poziomie mózgowym), które odpowiadają za współodczuwanie z innymi ludźmi mogą mieć istotne znaczenie dla rozwoju intuicyjnej wiary w siły nadprzyrodzone. Niestety dotychczasowe badania dotyczące psychologicznego podłoża religijności nie są wolne od pewnych trudności metodologicznych. Opierają się one bowiem w dużej mierze na subiektywnych, samoopisowych pomiarach mentalizacji i religijności. Ponadto oba terminy są niekiedy traktowane przez badaczy zamiennie, co utrudnia znacząco interpretację uzyskiwanych przez nich wyników. W związku z tym ograniczeniami w niniejszym projekcie postanowiono zbadać związki mentalizacji i empatii z religijnością przy użyciu zarówno subiektywnych, jak i obiektywnych metod pomiaru. Podstawowym celem będzie lepsze zrozumienie roli, jaką mogą odgrywać omawiane charakterystyki psychologiczne dla indywidualnej religijności człowieka.

W skład projektu wejdą cztery badania empiryczne o różnym charakterze. Pierwsze z nich wykorzystywać będzie kwestionariusze i testy psychologiczne, aby zbadać współwystępowanie mentalizacji, empatii i religijności na losowo dobranej grupie osób dorosłych. Badanie drugie dążyć będzie do sprawdzenia, czy eksperymentalnie wzbudzona empatia i mentalizacja mogą doprowadzić do zwiększenia deklarowanej religijności. Badanie trzecie zostanie przeprowadzone w dwóch wersjach i wykorzystywać będzie procedurę tzw. torowania treści religijnych. W pierwszej wersji eksperymentu zbadane zostanie, czy aktywowanie umysłowej kategorii religijności może przyczynić się do wzrostu obiektywnego poziomu empatii rozumianego jako specyficzna reakcja psychofizjologiczna na prezentowany bodziec emocjonalny. Druga wersja badania trzeciego pozwoli zaś na sprawdzenie, czy torowanie treści religijnych może również zwiększyć rzeczywisty poziom zdolności do rozumienia innych umysłów.